

Barnfattigdom

Till socialutskottet

Socialutskottet har gett bl.a. civilutskottet tillfälle att senast den 25 januari 2012 yttra sig över ett antal motioner om barnfattigdom som väckts under den allmänna motionstiden i de delar de berör utskottets beredningsområde. Det gäller motionerna 2011/12:So482 (S), 2011/12:So484 (S), 2011/12:So485 (S), 2011/12:So486 (S), 2011/12:So502 (S) yrkande 1, 2011/12:So504 (S), 2011/12:So514 (S), 2011/12:So521 (S) yrkande 52, 2011/12:So542 (S), 2011/12:So569 (V) yrkande 1 och 2011/12:So568 (MP) yrkande 1.

Sammanfattning

Civilutskottet konstaterar att motionerna inte innehåller några förslag om konkreta åtgärder som faller inom utskottets beredningsområde. Utskottet kommenterar emellertid vissa överväganden i motionerna som tangerar detta område. Sammanfattningsvis anser utskottet att det, i fråga om dessa överväganden, saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen.

I yttrandet finns en avvikande mening.

Utskottets överväganden

Civilutskottet vill inledningsvis framhålla att frågor om barn som lever i en utsatt situation, av ekonomiska eller andra skäl, alltid bör stå högt på den politiska agendan. Vidare bör det framhållas att överväganden om åtgärder som kan påverka den ekonomiska situationen för olika delar av befolkningen alltid är aktuella inom flera utskotts beredningsområden och däribland civilutskottets. Det bör i sammanhanget också påpekas att de disponibla inkomsterna över lag har ökat för barnfamiljer i alla inkomstskikt under det senaste årtiondet. Diskussionen kring barnfattigdom har dock i huvudsak utgått från ett relativt fattigdomsbegrepp där utgångspunkten har varit hur de med lägst inkomster relaterar sig till dem som tjänar mer.

Det frågan gäller i det aktuella ärendet är emellertid endast om något av de förslag som förs fram i de remitterade motionerna bör leda till ett tillkännagivande till regeringen. Det kan då först konstateras att motionerna inte innehåller några förslag om konkreta åtgärder som faller inom civilutskottets beredningsområde. Utskottet ska emellertid kortfattat kommentera vissa överväganden i de motioner där frågor inom civilutskottets beredningsområde tangeras.

Förslaget om ett tillkännagivande till regeringen enligt motion 2011/12: So502 (S) yrkande 1 utgår från vissa överväganden med delvis bostadspolitisk inriktning. Det framhålls att det är viktigt att förebygga segregerade bostadsområden. Vidare anför motionären att det är ett steg i fel riktning ”att som den borgerliga regeringen sälja ut allmännyttan för att ombilda den till bostadsrätter”. Slutligen hävdar motionären att ”ambitionen att införa marknadshyror” är en medveten politik mot ett mer segregerat samhälle.

När det gäller den första frågan, att förebygga segregerade bostadsområden, delar utskottet – och med all visshet även regeringen – motionärens uppfattning. Denna fråga kan emellertid endast till viss del hanteras med bostadspolitiska medel. Det handlar då exempelvis om att ge möjlighet till en blandad bebyggelse med avseende på upplåtelseform och typ av bostäder. Det är en statlig uppgift att utforma de regelsystem som påverkar dessa frågor, men den praktiska tillämpningen i bostadsplaneringen handhas av varje enskild kommun. Inom ramen för det kommunala självbestämmandet och ansvaret för bostadsförsörjningen finns det stora möjligheter att ta särskilda hänsyn till de lokala förutsättningarna och att ta det helhetsansvar som är nödvändigt för att uppnå en önskad samhällsutveckling. Därutöver vill utskottet peka på regeringens ambition att hålla byggkostnaderna nere med hjälp av bl.a. regelförenklingar och långsiktigt hållbara förutsättningar.

Även den andra frågan som motionären tar upp, dvs. en eventuell försäljning av kommunalt ägda bostäder, är det de enskilda kommunernas sak att ta ställning till. Vad slutligen gäller det tredje påståendet som enligt motionären bör ligga till grund för tillkännagivandet finns det skäl för ett klarläggande. De nya villkor för hyressättning som nu har varit i kraft under ett års tid infördes med brett politiskt stöd i riksdagen och även med stöd av hyresbostadsmarknadens parter.

I motion 2011/12:So521 (S) nämns det – med hänvisning till en Socialdemokratisk partimotion – att ökade möjligheter bör ges till skuldsanering. Civilutskottet kommer under våren att behandla ett antal förslag med denna inriktning från den allmänna motionstiden. Det saknas därför skäl att i det nu aktuella sammanhanget ta upp denna fråga.

Ytterligare en fråga med anknytning till civilutskottets beredningsområde ska här kommenteras helt kort. Det gäller frågan om vräkning av barnfamiljer som omnämns i motion 2011/12:So486 (S). Vid överväganden på detta område har ibland bestämmelserna i hyreslagen om besittningsskydd och hyresavtalets upphörande samt i utsökningsbalken om avhysning kommit att diskuteras. Civilutskottet vill emellertid framhålla att överväganden i den aktuella frågan främst bör inriktas på vräkningsförebyggande åtgärder. Med hänsyn till såväl hyresvärdens som grannars intressen är inte förstärkt besittningsskydd särskilt inriktat på barnfamiljer en lämplig åtgärd. Däremot finns i hyreslagen bestämmelser om meddelande till socialnämnden när en uppsägning av en bostadshyresgäst på grund av försummad hyresbetalning har aktualiserats (12 kap. 44 § jordabalken). Det är naturligtvis mycket angeläget att kommunerna senast i detta sammanhang söker medverka till lösningar på den uppkomna situationen, särskilt när dessa ärenden gäller barnfamiljer. Civilutskottet kan konstatera att regeringen på flera sätt söker ge stöd till kommunerna i detta arbete. Regeringen har nyligen också beslutat om ytterligare insatser på området inför 2012. En nationell samordnare har tillsatts med uppgift att ge kommunerna stöd när det gäller att skapa en långsiktigt hållbar struktur och fungerande rutiner i arbetet med att motverka hemlöshet. Vräkningar av barnfamiljer utgör ett särskilt fokusområde i samordnarens uppdrag. Vidare har länsstyrelserna fått i uppdrag att bistå kommunerna med att i bostadsförsörjningsarbetet särskilt uppmärksamma frågor om hemlöshet. Även i detta uppdrag ingår frågan om barnfamiljer som riskerar att drabbas av vräkning.

Mot den redovisade bakgrunden finns inte heller i frågan om vräkning av barnfamiljer skäl till ett allmänt formulerat tillkännagivande från riksdagen.

Civilutskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det, när det gäller frågor som faller inom utskottets beredningsområde, saknas skäl för riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen med anledning av de aktuella motionerna.

Stockholm den 19 januari 2012

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Magdalena Andersson (M), Anti Avasan (M), Carina Ohlsson (S), Eva Bengtson Skogsberg (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V) och Thomas Finnborg (M).

Avvikande mening

Barnfattigdom (S, MP, V)

Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V) anför:

Civilutskottet hanterar inom sitt beredningsområde ett antal frågor som på olika sätt har stor betydelse för barns livsvillkor. Flera av dessa frågor tas också upp i de nu aktuella motionerna. Enligt motionsförslagen bör de ingå som en del i ett sammanhållet arbete för att motverka barnfattigdom.

Utskottet kan konstatera att motionerna sätter fokus på olika problem som har samband med barnfattigdom. Gemensamt för alla motionerna är emellertid slutsatsen att man behöver ta ett samlat grepp för att analysera och finna lösningar på problemen. Detta föreslås ske genom att regeringen utarbetar en handlingsplan, en strategi eller ett program med denna inriktning. Civilutskottet tar inte ställning till de närmare formerna för hur arbetet bör bedrivas. Detta får närmast anses var en fråga för socialutskottet att överväga, bl.a. med ledning av yttrandena från övriga berörda utskott. Civilutskottet tillstyrker emellertid ett tillkännagivande från riksdagen med utgångspunkt från övervägandena i samtliga aktuella motioner. I ett sådant tillkännagivande bör givetvis även de frågor som faller inom civilutskottets beredningsområde ingå.

Flera av motionerna tar upp bostadens och boendemiljöns betydelse för barnens livsvillkor. Civilutskottet vill framhålla att ett viktigt mål för bostadspolitiken måste vara att boende- och bebyggelsemiljön ska bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Det är därför självklart att olika bostadspolitiska medel måste användas för att uppnå detta mål.

Motionärerna framhåller att barn i familjer med en utsatt ekonomisk situation ofta bor sämre än andra barn och växer upp i segregerade bostadsområden. Det gäller inte minst för barn i familjer som nyligen invandrat till Sverige. Dessa familjer är ofta trångbodda och ibland även hänvisade till bostäder med en undermålig inomhusmiljö. De har också mycket begränsade möjligheter att byta eller köpa bostad och på så sätt påverka sin egen boendesituation. Enligt utskottets mening finns det anledning att särskilt uppmärksamma behovet av ett mer integrerat boende och boendesituationen för barn i invandrarfamiljer i samband med ett arbete kring barnfattigdom.

När det gäller den fysiska bebyggelseplaneringen kan flera åtgärder vidtas för att motverka uppkomsten av segregerade bostadsområden och även på andra sätt förbättra barnens villkor. Det är också viktigt att goda förutsättningar skapas för att bygga och rusta upp bostäder med alla upplåtelseformer. Inom bostadspolitiken finns det i dagsläget anledning att särskilt

överväga hur villkoren för hyresbostäder kan förbättras. För familjer med en utsatt ekonomisk situation är en hyresbostad med en rimlig hyresnivå ofta det enda alternativet.

Civilutskottet vill också framhålla att en av bostadspolitikens största utmaningar, den tilltagande bostadsbristen, bör ägnas uppmärksamhet när frågor om barnfattigdom diskuteras. Det är de mest utsatta familjerna, ofta nyligen anlända invandrare och unga hushåll med eller utan barn, som drabbas hårdast när bostadsbyggandet inte når upp till en hållbar nivå. Bostadsbristen har också betydelse för ett särskilt allvarligt problem som uppmärksammas i motionerna, nämligen vräkning av barnfamiljer. Uppgifter tyder på att antalet barn som berörs av vräkningar har ökat under det senaste året. Det är helt ovärdigt ett socialt ansvarstagande samhälle att barn riskerar att hamna i hemlöshet eller en mycket osäker bostadssituation. Denna fråga måste därför ägnas särskild uppmärksamhet i arbetet med att motverka barnfattigdom.

Utskottet vill avslutningsvis ta upp frågan om skuldsanering som berörs i en av motionerna. Det bör erinras om att riksdagen, på förslag av civilutskottet, våren 2011 gjorde två tillkännagivanden till regeringen om skuldsanering och överskuldsättning (bet. 2010/11:CU9, rskr. 2010/11:208). Det sistnämnda tillkännagivandet innebar att regeringen bör utarbeta en strategi för hur överskuldsättning ska kunna undvikas och i detta sammanhang även ta initiativ som syftar till att öka kunskaperna om barns och ungdomars situation i överskuldsatta familjer. Det finns således all anledning att även i arbetet med ett åtgärdsprogram mot barnfattigdom särskilt uppmärksamma barnens situation i överskuldsatta familjer.

Sammanfattningsvis anser civilutskottet, med utgångspunkt från de frågor som faller inom utskottets beredningsområde, att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör uttala stöd för de aktuella motionsförslagen om ett sammanhållet arbete för att motverka barnfattigdom.